

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI LUKIOLAIN, AMMATILLISESTA KOULUTUKSESTA ANNETUN LAIN, AMMATILLISESTA AIKUISKOULUTUKSESTA ANNETUN LAIN SEKÄ VAPAASTA SIVISTYSTYÖSTÄ ANNETUN LAIN 4 §:N MUUTTAMISESTA

sivistyslautakunta 12.11.2014 § 223

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoa 16.10.2014 (OKM/57/010/2014) liitteenä olevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

Esitys on osa hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoa ja sen tavoitteena ovat vahvat koulutuksen järjestäjät ja ylläpitäjät, jotka kykenevät vastaamaan työelämän, yksilöiden ja yhteiskunnan muuttuviin ja kasvaviin osaamistarpeisiin.

Pellon kunnan sivistyslautakunnan laatima lausunto on oheismateriaalina.

EHDOTUS

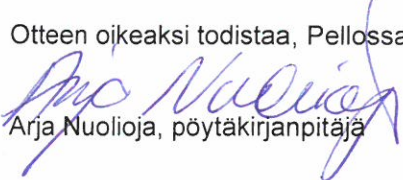
Sivistyslautakunta hyväksyy laaditun lausunnon hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta ja lähettää tämän edelleen kunnanhallituksen käsiteltäväksi korostaen, että laki on syytä palauttaa valmisteluun.

PÄÄTÖS

Hyväksyttiin.

Perusopetuksen ja lukion rehtori Tarja Konola-Jokinen oli asiantuntijana kokouksessa tämän asian käsittelyn ajan.

Otteen oikeaksi todistaa, Pellossa 14.11.2014

Arja Nuolioja, pöytäkirjanpitäjä

Sivistyslautakunta

12.11.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

Siv. 1/1. 12.11.2014
§ 223

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Kuntien kiristynyt taloudellinen tilanne on myös heikentänyt koulutuksen laatua ja monessa taloudellisissa vaikeuksissa olevassa kunnassa on suuria haasteita laadukkaan ja tasa-arvoisen lukiokoulutuksen järjestämisessä.

Taloudellisten edellytysten tiukkeneminen heijastuu ensisijassa koulutuksen laatutekijöihin, pätevän opetushenkilökunnan saatavuuteen, kurssitarjonnan monipuolisuuteen sekä opetuksen tukipalvelujen määrään ja tasoon.

Valtakunnallisen ohjauksen ei ole arvioitu tukevan riittävästi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen välistä yhteistyötä. Suositustyyppisellä informaatio-ohjauksella ei ole kuitenkaan saavutettu sellaista koulutuksen järjestäjäjärjestelmää, joka pystyy tehokkaasti ja taloudellisesti vastaamaan koulutuksen kysyntään ja työelämän tarpeisiin. Järjestäjäverkon kokoaminen nykyistä vahvemmiksi toimijoiksi turvaisi lukiokoulutuksen saavutettavuutta ja vahvistaisi koulutuksen laatua koko maassa. Vahvoilla koulutuksen järjestäjillä on paremmat mahdollisuudet koulutuksen laadun parantamiseen ja kehittämishankkeiden toteuttamiseen, koulutustarjonnan monipuolistamiseen, koulutuksen alueelliseen suunnitteluun ja laadulliseen ennakointiin, tutkintojen järjestämiseen kuin pienillä ja ne kykenevät vastaamaan myös työelämän muutoksiin paremmin laajempien verkostojensa johdosta.

Vahva koulutuksen järjestäjä voi myös organisoida taloudellisesti ja tehokkaasti toimivat tukipalvelut (toimisto-, kiinteistö-, ruokahuolto-, opiskelijahuolto- ja ICT-palvelut) sekä kykenee tekemään investointeja ja tuottamaan koulutuspalveluita kustannustehokkaasti hyödyntämällä muun muassa yhteisiä opettajia, koneita, laitteita ja tiloja. Se poistaisi nykyisiä yhteistoiminnan esteitä, kun koulutuksen järjestäjänä alueella toimisi hallinnollisesti ja taloudellisesti nykyistä vahvempi vastuutaho. Se turvaisi myös lukiokoulutuksen jatkumista entistä pidempään alueilla, joissa yksittäisten pienten kuntien taloudelliset ja toiminnalliset voimavarat ovat rajalliset ja ehtymässä. Se helpottaisi muun muassa tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntämistä opetuksessa ja tukisi osaltaan myös alueen perusopetuksen järjestämistä. Sääntelyjärjestelmän uudistaminen lisää koulutuspoliittisia ohjausmahdollisuuksia ja tukee lukiokoulutuksen rakenteellista uudistamista. Ohjaus- ja sääntelyjärjestelmää kehittämällä huolehditaan siitä, että lukiokoulutusta on, valtakunnalliset ja alueelliset koulutustarpeet huomioon ottaen, riittävästi.

Nykyinen lukio-, ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen sekä vapaan sivistystyön järjestäjäkenttä on hajautunut liiaksi, jotta se kykenisi vastaamaan 2020-luvun työelämän ja yhteiskunnan haasteisiin. Koulutuksen järjestäjiltä edellytetään jatkossa nykyistä parempaa reagointikykyä ja erikoistumista, jotta muutokseen voidaan menestyksellisesti vastata. Niukkenevien resurssien ja kasvavien

Sivistyslautakunta

12.11.2014

haasteiden olosuhteissa on keskityttävätoiminnan laatuun ja koulutuksen oikea-aikaiseen kohdentamiseen.--- Uudistuksessa tavoitteena on vahvistaa myös alueen lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten välistä yhteistyötä. Tavoitteena on, että kaikilla nuorilla on mahdollisuus lähialueellaan laadukkaaseen koulutukseen, joka luo edellytykset työllistymiseen ja vakaaseen työuraan ja jatko-opintoihin korkeakouluissa. Järjestäjäkentän rakenteellisessa kehittämisessä otetaan huomioon koulutuksen alueellinen saatavuus siten, että tavoite koko ikäluokan koulutuksesta toteutuu.

Sivistyslautakunta toteaa, että tänään kuntien taloudellinen tilanne on heikko ja tällä on heijastinvaikutuksia kaikkiin kuntien järjestämiin palveluihin. On totta, että 2. asteen koulutusta on kehitettävä ja sen on vastattava edellä kuvattuihin haasteisiin. Kuitenkin, saavutetaanko em. uudistuksilla tosiasiallista synergiaetua? Takaavatko nämä kehityksen, laadun ja opetuksen tehokkuuden? On huomioitava esimerkiksi harvaanasutun Lapin alueen kunnat ja erityisvaatimukset. Lapin kuntien on tarkoituksenmukaista ja suotavaa tehostaa yhteistyötä opetuksen sekä toiminnan kehittämisen saralla, ja tieto- ja viestintätekniologian hyödyntäminen on eräs keskeinen apuväline tähän. Em. tavoitteet on tunnistettu sekä tunnustettu. Kuitenkin, vastaavatko isot organisaatiot ja yksiköt yksiselitteisesti ja lähtökohtaisesti yhteiskuntamme ja työelämän haasteisiin? Tuottavatko vain isot yksiköt tosiasiallisesti taloudellista tai laadullista etua (vrt. rahoitusrakenteellinen uudistus 2. asteen koulutuksessa)? Sivistyslautakunta esittää, että em. muutoksissa on jopa vaarana lukiokoulutuksen saavutettavuuden ja laadukkuuden heikentyminen – etenkin harvaanasutulla alueella, kuten Lapin kunnissa. Sivistyslautakunta esittää huolestuneena kannanottonaan, että uudistuksen myötä kaikilla Lapin nuorilla ei olisi kenties mahdollisuutta lähialueen laadukkaaseen koulutukseen. Lisäksi uudistuksien yhteydessä on huomioitava laajemmin Lapin erityisolosuhteet suhteessa esityksiin (mm. julkisen liikenteen haasteet, tieverkot).

Uudistuksella turvataan lukiokoulutuksen saavutettavuus ja laatu sekä lukiokoulutuksen erityispiirteet koko maan kattavasti. Uudistus luo edellytyksiä opetus- ja kurssitarjonnan monipuolistamiseen, opetussuunnitelmallisiin painotuksiin ja opetuksen pedagogiseen kehittämiseen tekniikka hyödyntäen, jota muun muassa uudistuva ylioppilastutkinnon sähköistäminen edellyttää. Uudistuksella varmistetaan laadukkaan lukiokoulutuksen toteutuminen ja siten opiskelijoiden saamat hyvät valmiudet jatko-opintoihin ja työelämän. Samoin uudistus mahdollistaa aikuisten lukio-opetuksen tarpeiden huomioon ottamisen. Uudistus luo koulutuksen järjestäjille entistä paremmat mahdollisuudet toimia yhteistyössä alueella toimivien muiden koulutuksen järjestäjien sekä työelämän kanssa.

Sivistyslautakunta esittää huolenaiheensa Lapin kuntien osalta suhteessa opettajaresursseihin. On yleistä, että pienissä kunnissa opettavat pätevät, samat aineopettajat sekä yläkoulussa että lukiossa. Miten uudistuksien myötä taataan laadukkaat opetusresurssit ja opettajien opetusvelvollisuuden täyttäminen? Mistä saadaan rekrytoitua päteviä opettajia niin perusopetukseen kuin lukioihin? Jos lukioverkkoa tiivistetään, muutoksien tavoitteena ovat taloudelliset säästöt myös opettajahenkilökunnassa. Tämä ei käytännössä kuitenkaan ole Lapissa yksiselitteistä tai mahdollistakaan. On lisäksi pohdittava, millaisia seurannaisvaikutuksia tällä on kuntien ja alueiden elinkeinorakenteeseen? Sivistyslautakunta viittaa lausuntoonsa 2. asteen koulutuksen rahoitusuudistusesitykseen; elinikäisen oppimisen, itsensä

Sivistyslautakunta

12.11.2014

kehittämisen, laadukkaan lukio-opetuksen periaatteet ovat nyt luonnoksissa jokseenkin ristiriidassa rahoitusesityksen kanssa.

Luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakemuksessa tarkoitettu koulutus on muun muassa valtakunnallisen tai alueellisen koulutustarpeen ja tarjonnan kannalta tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutustehtävän asianmukaiseen järjestämiseen ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus. Lisäksi säädettäisiin ministeriön asetuksenantovaltuudesta koskien järjestämisluvan hakemista ja siihen liittyviä asiakirjoja ja selvityksiä. --- Lisäksi esitetään täsmennyksiä lukio- ja ammatillisen koulutuksen järjestämistehtävän muuttamista ja järjestämisluvan peruuttamista koskien. Lähtökohtaisesti koulutuksen järjestämislupien myöntäminen ja muuttaminen tapahtuisi koulutuksen järjestäjän hakemuksesta. Säädöksissä täsmennettäisiin ministeriön toimivaltaa tehdä yksipuolisia päätöksiä koskien järjestämisluvan koulutustehtävän muuttamista sekä järjestämisluvan peruuttamista. Ministeriö voi ilman hakemustakin muuttaa järjestämisluvassa määrättyä koulutustehtävää tai peruuttaa koulutuksen järjestämisluvan, jos valtakunnalliseen tai alueelliseen koulutustarpeeseen, koulutustarjontaan tai koulutuksen järjestämiseen tai järjestämisedellytyksiin liittyvät syyt sitä edellyttävät.

Sivistyslautakunta toteaa, että järjestämisluvan peruminen tai muuttaminen yksiselitteisesti ministeriön yksipuolisena toimivaltana on ongelmallista (myös tämän perusteet huomioiden): kuinka tämä mahdollistaa toiminnan mielekkään jatkuvuuden tai koulutuksen sitoutuneen järjestämisen? Miten objektiivisesti mitataan perusteluita luvan perumiselle tai muuttamiselle? Huomioidaanko tässä alueelliset erityistekijät? Toiminta olisi sidottu lähtökohtaisesti epävarmuuteen ja määräaikaaisuuteen. Epävarmuus vaikuttaa myös toiminnan kehittämiseen sekä resurssien kohdentamiseen taloudellisesti haastavina aikoina. Vapaan sivistystyön järjestämisen kannalta epävarmuus on myös ongelmallista: etenkin kansanopistojen toiminta ja rahoitus koostuu vapaan sivistystyön koulutuksen ja rahoituksen isäksi monesta eri koulutusmuodosta, kun ylläpitäjän muuta toimintaa koskevat järjestämisedellytykset muuttuvat, vaikuttaa se myös edellytyksiin tuottaa vapaata sivistystyötä. Vapaa sivistystyö on tärkeää koulutusmuotoa kuntalaisille ja lisää tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia.

Tiivistettynä:

Pellon kunnan sivistyslautakunta näkee hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta ongelmalliseksi, koska:

Yksi järjestämismalli ei sovi sellaisenaan koko maahan, on huomioitava alueelliset erityisolosuhteet. Lisäksi voidaan kyseenalaistaa, kuinka em. muutokset todella tuottavat kokonaistaloudellisesti synergiaetua ja säästöä? Kuinka muutoksilla saavutetaan sille asetetut laadulliset tavoitteet (mm. suhteessa opetukseen, kehittämiseen?) Sivistyslautakunta korostaa, että koulutuksellinen tasa-arvo ja saavutettavuus on taattava kaikille kansalaisille; nykyisessä mallissa tämä ei ole itseisarvoista (suhteessa esim. alueellisiin erityisolosuhteisiin, kulttuurilliset

Sivistyslautakunta

12.11.2014

erityispiirteet). Esimerkiksi lukiokoulutus on yleissivistävää koulutusta, johon kaikilla tulee olla objektiivinen ja tasa-arvoinen oikeus osallistua.

Sivistyslautakunta toteaa, että paikallista ja alueellista yhteistyötä on syytä tiivistää 2. asteen koulutuksien kesken, opetuksen laadun sekä kehittämisen kannalta tämä on lähtökohtaisesti järkevää sekä suotavaa – yhteiskunnalliset haasteet huomioiden. Kuitenkin, Pellon kunnan sivistyslautakunta ei näe, että isot ja keskitetyt, hallinnolliset toimintayksiköt itseisarvoisesti ja yksiselitteisesti takaavat koulutuksen laadun ja saavutettavuuden.